

Theologisch onderwijs, vroeger en nu

Gemixt onderwijs

Twintig paar donkere ogen kijken je vanuit eenvoudige schoolbanken aan. Achter je rug is een groot stuk glad gestreken muur met bordverf bestreken. Op de robuuste houten tafel die voor je staat, liggen enkele krijtjes. De zinken dakplaten zijn door de tropenzon al goed op temperatuur gebracht. Je voelt het zweet in je nek langzaam naar beneden druppen. Daar sta je dan, theologisch docent in een volstrekt andere omgeving dan je in Nederland gewend bent.

Op veel plaatsen in de wereld kun je het zo nog meemaken. Alle studenten in schooluniform. Een eenvoudig lokaal. Studenten met een beperkte vooropleiding die letterlijk aan de voeten van de docent zitten. Zeer gemotiveerd. Een docent die probeert kennis over te dragen, maar regelmatig twijfelt over de vorderingen. Het aantal leermiddelen is zeer beperkt. Maar toch zijn er van die opstokers. Een goed klassengesprek na afloop van de les. Een student die om een persoonlijk advies komt, een onverwachte uitbinker. De offers die de studenten zich getroosten om bijgeschoold te worden.

Geschiedenis

Theologisch onderwijs is al zo oud als de zending. Het heeft te maken met het 'lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb' in het zendingsmandaat. Ook in de eerste eeuwen na Christus ontstonden er spoedig opleidingscentra. We denken aan die van Alexandrië en Antiochië, beroemde en bekende scholen uit de tijd van oudheid. In Canterbury in Engeland ontstond in de 7e eeuw al een (zendings) school waar Schriftuitleg, Grieks en Latijn gedoceerd werden! Na de middeleeuwen en de bloei van de kloosterscholen, gaf de Reformatie aan het theologisch onderwijs een geweldige stimulans. Geïnspireerd door het onderwijs van Calvijn in Genève ontstonden overal in Europa centra van theologiebeoefening op academisch niveau. In het voetspoor van de zending in de 19e en 20e eeuw ontstaat een geheel

ander soort scholen. Dan zien we instituten ontstaan voor bijbelonderwijs en eenvoudige theologische toerusting, vooral gericht op de praktijk van de kerk. In de zending richtte men zich

vooral op dat eenvoudige, aan de praktijk verbonden onderwijs.

Door allerlei ontwikkelingen is er echter de laatste veertig jaar in de wereld veel veranderd op theologisch gebied.

Theologische toerusting heeft door allerlei ontwikkelingen in de wereld soms een heel nieuwe vorm gekregen.

Het beeld zoals hierboven geschetst komt nog steeds voor, maar het klassieke beeld van een zendingskerk met een eenvoudige bijbelschool zet niet meer de toon.

Alfabetisering

Een eerste ontwikkeling die wij zien, is dat op veel plaatsen het onderwijs is verbeterd. Het analfabetisme in de wereld bedroeg rondom de jaren zestig van de vorige eeuw nog veertig procent. Inmiddels ligt dat tussen de vijftien en twintig procent. Wij zien deze ontwikkelingen terug in onze zusterkerken in Papua en Nigeria. Dertig jaar geleden werden er eenvoudige bijbelscholen opgericht. Deze scholen groeiden uit tot erkende middelbare scholen en nu is er behoefte aan hoger (theologisch) onderwijs. Aan het begin was het hebben van een bijbelschool vooral een zaak van de kerk en de gemeenschap,

maar nu stellen de plaatselijke overheden eisen en worden scholen gecontroleerd.

Communicatiemogelijkheden

Dertig jaar geleden kon met veel moeite een telefoonverbinding tot stand gebracht worden tussen het zendingsbureau en het zendingsteam in Papua of Nigeria. Vandaag is e-mail ingeburgerd en al is het bereik in verafgelegen gebieden soms nog slecht, toch kan men in woord en beeld contact leggen met de andere kant van de wereld. Afstanden zijn klein geworden en veel informatie is makkelijker toegankelijk geworden voor bijna alle wereldburgers. Grote hoeveelheden kunnen vliegensvlug worden gedeeld en één dvd kan boekenkasten vol informatie bevatten. Het kan niet anders of deze ontwikkelingen hebben invloed op het theologisch onderwijs.

Toch moeten we de ontwikkelingen niet overschatten. “Hoe krijg ik mijn Afrikaanse studenten aan het lezen”, hoorde ik laatst een theologisch docent zuchten. In onze samenleving neemt het geschreven woord een belangrijke plaats in, maar op veel plaatsen in de wereld leest men nooit een krant of een boek. In veel huizen van nieuwe christenen is de Bijbel het eerste boek dat het huis binnenkomt. Kennis doet men dan niet zozeer op door in boeken te lezen, maar door te luisteren naar de docent, hem of haar na te spreken of na te doen en door met elkaar veel over de stof te praten. Die bergen van schriftelijke informatie die via de computer en de media beklommen kunnen worden zijn voor grote groepen mensen op de wereld niet interessant. Ze vinden status en aanzien belangrijker dan kennis.

Theologisch onderwijs van nu

Het theologisch onderwijs verandert. De tas van de zendingswerker die voor het theologisch onderwijs uitgaat, is nu rijker gevuld dan die van dertig jaar geleden. Vroeger behoorden een doosje krijtjes, een paar goede boeken, overzichtelijke vakliteratuur en een dosis parate kennis tot de basisuitrusting. De docent van tegenwoordig beschikt - op afstand of digitaal - over een enorme bibliotheek, waarvan ook

zijn studenten gebruik kunnen maken. Tegenwoordig gaat het niet alleen om vakkennis, maar ook om overzichtskennis. Als er heel veel informatie beschikbaar is, is het belangrijk dat de student goed onderscheid kan maken tussen goede en minder goede informatie. De docent moet ervoor zorgen dat de studenten de informatie kunnen vinden en gebruiken. Hij brengt er structuur in en zorgt dat de informatie begrepen kan worden.

Dertig jaar geleden waren docenten en studenten nog gebonden aan het klaslokaal. Nu is doceren niet meer per se gebonden aan contacturen. De docent kan studenten zelfs begeleiden door gebruik te maken van een elektronische leeromgeving op internet, waardoor in sommige situaties studenten een theologische studie kunnen volgen die anders onbereikbaar was geweest. Maar ondanks al die veranderingen is één ding hetzelfde gebleven. De persoon van de docent is van groot belang gebleven voor de overdracht. Zijn aanwezigheid is niet terug te brengen tot alleen contact via de computer. Alle hulpmiddelen kunnen die docent van vlees en bloed, die luistert, doorvraagt, antwoorden geeft, meeleeft, bemoeit en sfeer schept niet vervangen. Daarom zal het zonder uitzenden van docenten voor theologisch onderwijs niet kunnen.

Gemixt

2011. Ingespannen tuurt de theologisch docent naar zijn beeldscherm. Inmiddels heeft hij van zijn groep de antwoorden binnen van vijftien studenten. Van vijf studenten staat de ‘file’ nog open. Hopelijk sturen zij ze voor het eind van de week nog in zodat hij zich goed kan voorbereiden. Volgende week komen ze weer naar de campus voor lessen en begeleiding. ‘Blended learning’ heet dit. ‘Blended’ van een blender, zo’n mixer in de keuken. Learning betekent gewoon: leren. Dus gemixt leren, door elkaar: op afstand, in het klaslokaal, via het beeldscherm en met de neus in de boeken. En die mix zal altijd wel nodig blijven. ■